

REFERENCES

1. *Obiyathulla Ismath Bacha A common currency area for ASEAN? issues and feasibility* *Applied Economics*, 2008, 40, 515–529.
2. *Peter B. Kenen (2002) Currency Unions and Trade: Variations on Themes by Rose and Persson DP/2002/08 Discussion Paper Series.*
3. *Horváth Roman, Luboš Komárek (2002) Optimum Currency Area Theory: A Framework for Discussion about Monetary Integration. – Warwick Economic Research Papers.*
4. *Willett, TD (2002). Crying for Argentina, The Milken Institute Review, 2 nd Quarter, 50–59.*
5. *Tavlas, GS (1993). The ‘New’ Theory of Optimum Currency Areas. The World Economy, 16(6), 663–685.*

МАР'ЯНА ЛІФАНОВА

КЛЮЧОВІ ПОЛОЖЕННЯ «НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ» ПОЛА КРУГМАНА

У світовій економіці відбуваються якісні зміни, пов'язані з глобалізацією, нерівномірності розвитку, посилення боротьби між тенденціями формування однополярного та багатополярного світу, загостренням конкурентної боротьби між країнами, містами, компаніями.

Фактично мова іде про виникнення нової економічної географії – як у сенсі нових тенденцій розміщення економічної діяльності, так і частині виникнення нових галузей і напрямків самої економічної географії як науки. Оскільки, зараз фактично відбувається підриг традиційних економічних засад категорій «місце розташування» та «економічний простір». Вони вже не можуть сприйматися як щось фіксоване та незмінне. Це сприяло розвитку нових теорій та моделей розвитку економічної географії [1, с. 6].

В останнє десятиліття в економічній науці, та особливо в економічній географії, обговорюється новий конструктивний напрямок, який створив американський професор Пол Кругман. В 2008 році він отримав Нобелівську премію по економіці. Офіційна версія – за внесок у дослідження структури торгівлі і розміщення центрів економічної активності. Фактично ж Нобелівську премію П. Кругман отримав за нову теорію міжнародної торгівлі і «нову економічну географію». Ця теорія була викладена ще у 1991 році в праці «Зростаюча віддача і економічна географія», де П. Кругман запропонував математично строгий підхід, що дозволяє одночасно моделювати і товарні потоки, розміщення виробництва і споживачів в просторі. Сформульована ним модель отримала назву «центр-периферія» [2].

У праці «Зростаюча віддача і економічна географія» (1991 р.) П. Кругман пояснює причини урбанізації світової економіки, доводив, що масштабне виробництво і боротьба за зниження транспортних витрат зумовлює

концентрацію населення в мегаполісах, що, своєю чергою, стимулює економічний розвиток та поляризацію простору, зокрема, поділ регіонів на високотехнологічні «основні зони» та менш розвинену «периферію».

Основою «Нової економічної географії» є концепція регіонального розвитку «ядро – периферія», тому що в її основі лежить припущення про повне переміщення кваліфікованих трудових ресурсів з сільськогосподарських територій до окремих центрів концентрації виробництва внаслідок зростання економії масштабу, скорочення міжрегіональних транспортних витрат та збільшення частки національного доходу, що йде на споживання продукції промислового виробництва.

У той же час «Нова економічна географія» має суттєвий недолік: висновки теорії П. Кругмана орієнтуються в основному на історію та сучасні реалії Сполучених Штатів та країн Західної Європи. Даний підхід обумовлює недостатність теоретичної і практичної спрямованості досліджень в рамках «Нової економічної географії» особливостей регіонального розвитку країн пострадянського перехідного типу, залишаючи значний простір для аналізу та вирішення проблем територіальної диференціації у вищезгаданих країнах [3, с. 51].

У термінології П. Кругмана, виникає «ядро», куди зрештою стікаються капітал і фахівці-професіонали. Мережеві взаємодії, у тому числі між окремими індивідуумами і фірмами, прискорюють впровадження інновацій і приводять до швидкого розвитку колосальної економічної агломерації, таких як Силіконова долина. Виникнення подібних кластерів нерідко пояснюється історичною випадковістю. За П. Кругманом розвиток кластерів є закономірним, зокрема розділення економічного простору на розвинений протестантський «промисловий північ» і периферійний католицький «південь», що спостерігається як в окремих країнах, так і в глобальному масштабі [4, с. 48].

З цього ж положення витікає ще один цікавий наслідок, а саме – це все має тенденцію до дезурбанізації або поступового зсуву центрів економічної активності. Чи ця тенденція буде переважаючою чи ні залежить від багатьох чинників, зокрема від того, чи:

- зможуть компанії отримувати на новому місці ті самі «зростаючі скалярні доходи», пов'язані із зростанням масштабу виробництва та економією на транспортних витратах;

- зможуть компанії утримати ззовні «ядра» кваліфіковані кадри;

- нададуть регіональні органи влади цим компаніям певні преференції.

Зрештою в колись периферійній економіці можуть виникнути нові промислові кластери, як це було в Японії, Південній Кореї і сьогодні відбувається в Китаї. Тобто розвиток економіки за принципом «центр-периферія» стає неминучим.

Отже, заслуга П. Кругмана в тому, що він не просто пояснив всі ці складні тенденції в світовій і регіональній економіці, але і розробив моделі, що дозволяють оцінити вклад кожного чинника, що визначає рівновагу локальної і глобальної економічної активності. Кругман також зміг замінити метафори моделями, які створюють основу для аналізу економічних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андерсон В. М. Неоекономічні виклики глобалізації: нова економічна географія / В. Андерсон // Вісник Одеського національного університету. – Серія «Економіка, Том 14, Вип. 15. – 2009. – С. 5–13.
2. Krugman P. *Increasing Returns and Economic Geography* / P. Krugman // *Journal of Political Economy*. – 1991. – ol. 99. – № 3. – P. 483–499.
3. Криворучко М. Ю. Аналіз міжрегіональної диференціації соціально-економічного розвитку в Україні в рамках «нової економічної географії» / М. Криворучко // *Бізнес Інформ*. – № 3. – 2015. – С. 50–55.
4. Мельник М. І., Лещух І. В., Синютка О. М. Вплив регіональної метрополії на структуру простору: центр-периферійний вимір [Текст] / М. Мельник, І. Лещух, О. Синютка // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. – 2013. – Вип. 2(100). – С. 46–60.

ІГОР ЛІЩИНСЬКИЙ

ЕВОЛЮЦІЯ ПАРАДИГМИ ПОЛЮСІВ ЗРОСТАННЯ

Актуальність. Сучасний розвиток світового господарства характеризується діалектичною єдністю двох, здавалося б кардинально протилежних, тенденцій: глобалізації і концентрації (так званий «глобальний парадокс»). В умовах глобалізації виробництву не обов'язково розташовуватись поруч із кінцевим споживачем, адже із розвитком телекомунікацій та транспортної інфраструктури, географічна віддаленість вже не є перешкодою при здійсненні міжнародних економічних відносин – так звана економія від глобалізації (англ. *economy of globality*). Проте з іншого боку, конкурентні переваги за теперішніх умов виникають переважно на локальному рівні – більша поінформованість про структуру споживчого ринку, наявність ділових контактів, краща репутація, миттєве реагування на зміни в попиті – цього віддалені конкуренти не можуть досягнути. Тобто протилежним феноменом виступає економія від концентрації та близькості економічних контрагентів (англ. *economy of proximity*).

Нерозривна єдність тенденцій інтернаціоналізації і регіоналізації («глокалізація»), інтеграції і фрагментації («фрагмеграція») визначають архітектуру світової економіки в просторі, викликаючи гравітаційні процеси, що формують агломераційні альянси як виробників, так і споживачів. Під впливом центробіжних та відцентрових сил виникають стійкі агломераційні «полюси зростання», решта ж території залишається аграрною «периферією» та змушена виконувати роль «транзитних пустель».